

Ольга БЛАК,

к.е.н., асистент кафедри фінансів БДФЕУ

УКРУПНЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Однією з головних вимог Євросоюзу та міжнародного валютного фонду при наданні кредитів та фінансової допомоги і просування по шляху євроінтеграції є децентралізація влади в Україні. На зразок як в розвинутих демократичних країнах Європи. Децентралізація влади – це передача від державної влади до місцевої, багатьох функцій та відповідно фінансових ресурсів. Це, зокрема, охорона здоров'я та освіта, можливість створення муніципальної міліції, відділів містобудування, соціального захисту і т.д.

На шляху до децентралізації влади є нагальна необхідність укрупнення територіальних громад, яка викликана декількома чинниками, а саме:

На сьогоднішній день переважна більшість суб'єктів надання адміністративних послуг (зокрема в сфері містобудування (архітектура, ДАБК), реєстрації речових прав, пенсійне та соціальне забезпечення тощо), як правило, зосереджені в районних або обласних центрах, а передача вказаних функцій органам місцевого самоврядування призведе до необхідності доукомплектування цих органів відповідними фахівцями задля надання якісних адміністративних послуг. Змінами законодавства передбачено передача функцій охорони здоров'я та освіти органам місцевого самоврядування, тобто сільським, селищним, міським радам. Таким чином, відносно невеликі по чисельності жителів територіальні громади (до 3-5 тис. жителів) будуть просто не в змозі утримувати відповідний апарат місцевої ради та утримувати соціальну сферу громади. Та й такий апарат не раціонально утримувати на таку кількість жителів.

Тому укрупнення територіальних громад є неминуче.

До основних проблем сучасного адміністративно-територіального устрою України слід віднести:

- невпорядкованість його структури;
- неврегульованість статусу ряду існуючих адміністративно-територіальних одиниць, відсутність єдиної системи та порядку віднесення їх до відповідної категорії;
- інституційну недостатність багатьох адміністративно-територіальних одиниць;
- віднесення до системи адміністративно-територіальних одиниць населених пунктів, невідповідність реально існуючих категорій населених пунктів, визначеним Конституцією України;
- надмірну диференціацію за кількістю населення, площею, іншими параметрами між адміністративно-територіальними одиницями одного рівня;

- невідповідність статусу багатьох адміністративно-територіальних одиниць їх кадровому, ресурсному та організаційному потенціалу;
- наявність у складі адміністративно-територіальної одиниці інших адміністративно-територіальних одиниць цього ж рівня;
- невідповідність адміністративно-територіальних одиниць рекомендаціям до адміністративно-територіальних одиниць Європейського Союзу;
- наявність у межах території деяких адміністративно-територіальних одиниць територій, що належать іншим адміністративно-територіальним одиницям цього ж рівня адміністративно-територіального устрою;
- нераціональне розмежування між окремими адміністративно-територіальними одиницями;
- надмірну кількість адміністративно-територіальних одиниць базового (понад 12 тис.) та районного рівня (488), що знижує ефективність управління територіями та контролю [2].

Тривалий час в Україні обговорювалися два основні варіанти територіального реформування держави. Їх умовно називають польським та французьким. Так, «польський» варіант передбачає укрупнення сільських громад. Тобто, сільська рада повинна мати щонайменше 4-5 тисяч жителів. До її відання переходить ряд функцій та прав теперішніх районів, кількість яких стане меншою за рахунок укрупнення. При цьому кількість жителів в межах району становитиме 70 тисяч.

«Французький» варіант, навпаки, передбачає поділ України приблизно на 150 районів чи округів (за зразком 95 французьких департаментів). Укрупнюються області, які за зразком французьких регіонів матимуть дуже мало повноважень і влади, хоча й будуть контролювати дотримання законів та використання бюджетних коштів.

Обидва проекти мають як прихильників, так і тих, хто не поділяє таких шляхів реформування [1, с. 7].

В Україні з метою забезпечення принципу самодостатності територіальних громад об'єднання має утворюватися в порядку, визначеному законом, з урахуванням думки територіальних громад, а також історично сформованої спільності соціально-економічної інфраструктури громад, наявності умов і можливостей для надання населенню публічних послуг на рівні, не нижчому гарантованого державними стандартами, забезпечення належного функціонування місцевого самоврядування. Попередніми умовами утворення його є:

- 1) формування не повинно призвести до погіршення якості публічних послуг, що надаються членам територіальних громад;
- 2) не допускається утворення об'єднання громад адміністративно-територіальних одиниць, що не межують між собою [3].

Основними перевагами об'єднання є власне можливість збільшення дохідної частини бюджету об'єднаної територіальної громади за рахунок податку на доходи фізичних осіб в розмірі 60 відсотків від сплаченого на території

об'єднаної територіальної громади (сьогодні відповідні кошти зараховуються до районного бюджету). А це збільшення бюджету орієнтовно на 30-40%.

Ще одним плюсом є те, що об'єднана територіальна громада може отримати пряму субвенцію з держаного бюджету, як на освіту (дошкільна, середня), так і на утримання закладів охорони здоров'я у зв'язку з тим, що вони повністю переходять з підпорядкування районної ради до об'єднаної територіальної громади. Як заохочення до об'єднання є передбачена Законом фінансова підтримка у вигляді допомоги з Держаного бюджету на формування відповідної інфраструктури об'єднаної територіальної громади, в першу чергу створення належних умов надання всього спектру адміністративних послуг громадянам, реалізацію заходів програми соціально-економічного розвитку, а також отримання грантів від міжнародних організацій та Європейського Союзу на реалізацію перспективних програм розвитку місцевої інфраструктури.

Отже, з метою формування позитивного ставлення громадян до реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, необхідно забезпечити максимальне розуміння громадянами України та посадовими особами місцевого самоврядування основних цілей, мотивів, засобів реалізації реформи, а також очікуваних результатів. З одного боку, здійснення децентралізації є необхідним кроком з огляду на євро інтеграційний зовнішньополітичний курс держави. З іншого боку, трансформація державного устрою може створити нові виклики для українського суспільства, особливо у процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи та на перших етапах функціонування нової системи організації публічної влади.

Список використаних джерел

1. Карлін М. І. Інноваційні підходи до проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні та в областях Західного Полісся / М. І. Карлін // Економіст. – 2011. – № 1 (291). – С. 6-9.
2. Проект Концепції реформи адміністративно-територіального устрою в Україні [Електронний ресурс] // http://bizvolnet.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=211&Itemid=82
3. Укрупнення територіальних громад як необхідна умова реалізації соціальної функції місцевого самоврядування / І. В. Дробуш // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14divfms.pdf>.